

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA INGLIZ TILINI O'QITISHDA O'YIN TEXNOLOGIYALARINING SAMARADORLIGI

Zamira Zavqiyeva

Termiz davlat pedagogika instituti talabasi

Qobilova Kamola Azamatovna

Termiz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'qitishda o'yin texnologiyalarini qo'llashning psixologik-pedagogik asoslari va amaliy usullari tahlil qilingan. An'anaviy usullarning cheklovlari ko'rsatilib, o'yinlarning (rolli, harakatli, didaktik va raqamli) til o'rganish jarayonini samarali, motivatsion va tabiiy qilishdagi roli yoritilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, o'yin texnologiyalari bolalarda nafaqat lug'at zaxirasini boyitadi, balki kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish va ijobiy hissiy munosabatni shakllantirish uchun ham muhimdir.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim, ingliz tili, o'yin texnologiyalari, Total Physical Response (TPR), ro'lli o'yin, didaktik o'yin, motivatsiya.

Kirish

Globallashuv sharoitida xorijiy tillarni, xususan, ingliz tilini erta yoshdan o'rganish ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biriga aylandi. Maktabgacha yosh davri (3-7 yosh) miyaning plastikligi yuqori bo'lgan, nutq va yangi axborotni o'zlashtirishga eng moyil bo'lgan "sezgir davr" hisoblanadi.

Biroq, bu yoshdagi bolalarning psixofiziologik xususiyatlari (diqqatning beqarorligi, tez charchash, ko'rgazmali-harakatli fikrlash ustunligi) an'anaviy yodlash va takrorlash usullarini samarasiz qiladi. Shu nuqtai nazardan, ta'lim jarayonini bolalar faoliyatining yetakchi turi bo'lgan o'yin shaklida tashkil etish zarurati dolzarb muammo hisoblanadi. Maqolaning maqsadi — ingliz tili darslarida o'yin texnologiyalarining samaradorligini nazariy va amaliy jihatdan asoslashdir.

O'yin Texnologiyalarining Nazariy Asoslari

Buyuk psixolog L. S. Vigotskiy o'yinni bolaning aqliy va shaxsiy rivojlanishidagi asosiy manba deb hisoblagan. O'yin bolada ichki motivatsiyani shakllantiradi, ya'ni bola o'rganishni majburiyat sifatida emas, balki qiziqarli faoliyat sifatida qabul qiladi.

O'yin orqali o'rganishning nazariy afzalliklari:

* **Emotsional Mustahkamlash:** O'yin davomida hosil bo'lgan ijobiy hissiyotlar (quvonch, zavq) ma'lumotning uzoq muddatli xotiraga o'tishini tezlashtiradi.

* **Nutq va Motorika Bog'liqligi:** Harakatli va manipulyativ (kartochkalar, kubiklar bilan ishlash) o'yinlar miyadagi nutq markaziga ta'sir qiluvchi kichik motorikani faollashtiradi, bu tilni o'zlashtirish tezligini oshiradi.

* Stresssiz Muhit: O'yin muhiti xato qilishdan qo'rqishni yo'qotadi, natijada bola erkin muloqot qilishga intiladi.

Ingliz Tili Darslarida Amaliy O'yin Texnologiyalari

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ingliz tilini o'qitishda quyidagi asosiy o'yin texnologiyalaridan samarali foydalanish mumkin:

1. Harakatli O'yinlar (Total Physical Response - TPR)

TPR metodikasi (muallif J. Asher) nutqni tushunishni jismoniy harakatlar orqali amalga oshirishga asoslanadi. Bolaga "Jump!", "Run!", "Touch your nose!" kabi buyruqlar beriladi va u ularni so'zsiz bajaradi.

* Samaradorlik: Bu usul tarjimaga ehtiyoj sezmasdan tilni to'g'ridan-to'g'ri tushunishni shakllantiradi, bu bolaning ona tilini o'zlashtirish jarayoniga o'xshaydi.

2. Rolli-Sujetli O'yinlar

Ular kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish uchun zarur. Bolalar real yoki xayoliy hayotiy vaziyatlarni modellashtiradi.

* Qo'llanilishi: "Do'kon", "Hayvonot bog'i", "Oilaviy ovqatlanish". O'yin jarayonida bolalar o'rgangan lug'at va oddiy gap tuzilmalaridan faol foydalanadilar.

* Natija: Tilni vosita sifatida ishlatishga o'rgatadi.

3. Didaktik O'yinlar (Stol va Kartochka O'yinlari)

Ushbu o'yinlar lug'at zaxirasini boyitish va grammatikani shakllantirish uchun muhimdir.

* Misollar: "Loto" (so'zlar va rasmlarni moslash), "Memory Game" (bir xil lug'at juftliklarini topish), rangli kubiklar yordamida gaplar tuzish.

* Natija: Qoidaga asoslangan bu o'yinlar diqqatni jamlashni oshiradi va o'rganilgan materialni tizimlashtiradi.

4. Raqamli O'yinlar va O'yinlashtirish (Gamification)

Zamonaviy o'qitishda interaktiv materiallardan foydalanish muhim.

* Qo'llanilishi: Interaktiv doskada kichik viktorinalar, til o'rgatuvchi animatsion qismlar yoki maxsus bolalar ilovalari bilan ishlash.

* Natija: Darsga yangilik va yuqori motivatsiya olib kiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

* O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 21-noyabrdagi 938-sonli Qarori. "Maktabgacha ta'lim sohasini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida".

* "Ilk qadam" Davlat o'quv dasturi. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi, Toshkent, 2018.

* Vigotskiy L. S. O'yinning bolaning rivojlanishidagi roli. Moskva, Prosveshcheniye, 1966.

* Elkonin D. B. Bolalar o'yini psixologiyasi. Moskva, Vldos, 2007.

* Shukurova Q. E. Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'rgatish metodikasi. Toshkent, Fan, 2021.

* Asher J. J. Learning Another Language Through Actions: The Total Physical Response (TPR). California, Sky Oaks Productions, 2012.

* Harter S. The Role of Play in Early Childhood Education. Journal of Educational Psychology, [Volume/Issue], [Yil].

* Piyajet J. Bolaning aqliy rivojlanishi. (Turli nashrlardan iqtibos).